

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Consuetudine.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

Novien. ecclesiaz, si pro alio ibidem non scripsimus, qui hujusmodi gratiam prosequatur, alio jam beneficium per nostras literas obtinere, prosequi non teneris. Cum super receptione duorum gravandi ecclesiam antedictam non fuit mentio mandatoris.

CAP. XXXIX.

Ecclesia in qua Papa primus dedit monitórias, & secundus executorias, per primum, non per secundum intelligitur gravata. Idem.

Literis Apostolicis ad vos directis, ut G. clericum reciperetis in canonicum & in fratrem, nisi pro alio fuisset per nos ecclesia vestra gravata, mandatum nostrum vos exequi volumus & mandamus. Non obstante, quod T. Subdiaconum per nostras literas executorias recepistis, quia bonae memoriae H. p. n. nostro monitórias impetravit. Cum factum pra. nostris potius, quam nostrum fuerimus profecti. a.

CAP. XL.

Dilectissimi, cui scribitur, ut in diocesi sua, ubi pro alio scriptum non est, provideat & faciat provideri, non potest id exequi circa beneficium spectans ad collationem alterius, jam pro alio gravati. Idem.

Abbatem, qui mandatum Apostolicum jam recepit, ut S. clerico in aliqua ecclesiarum sui monasterii provideat, & per literas generales ad dioecesanum Episcopum obtentis, ut in diocesi sua [ubi pro alio scriptum non est] faceret provideri, cogi juris ratio non permittit, nec super conferendis ecclesiis, aut beneficiis aggravari, etiam si facultatem habeat dioecesanus per easdem literas providendi.

CAP. XLI.

Per rescriptum dicitur excommunicatori, ut absolvat excommunicatum, si contra concilium eum excommunicavit, datu executoribus, qui eo non parente exequantur; non excommunicatori, sed executoribus cognitio demandatur. Idem.

Excommunicatio, qui contra statuta concilii b. generalis afferit se ligatum, literis ad excommunicatorem obtentis, ut (si est ista) sine difficultate absolvat eundem, & aliis c. deputatis iudicibus, qui (eo non parente) mandatum Apostolicum exequantur. Non excommunicatori (qui de facto suo in hoc certus esse debet, licet in hoc deferatur eidem) sed illis cognitio demandatur.

CAP. XLII.

Si impetrans rescriptum ad beneficium, dixit se non beneficium, cum tamen haberet beneficium, licet exiguum, non valet rescriptum. Idem.

Proponente aliquo nondum se beneficium ecclesiasticum assecutum, super provisione ipsius (licet minus competens obtinens) rescriptum Apostolicum de hoc mentionem non faciens, impetretur. Illud veluti fraudulenter obtentum dicitur non valere.

CAP. XLIII.

Annotate rescripto Apostolice in casibus hic enumeratis privantur commodum rescripti, & eodemmanantur in sumptibus & damnis adversariis.

Idem Episcopo Parisiensi.

Via nonnulli diversis modis literis Apostolicis abutuntur, statuimus, ut quicumque obtentas sub nomine suo literas alius ejusdem nominis tradunt, qui quos voluit fatigant indebitè per easdem, & qui eas tali modo recipiunt: quique illos contra quos nihil habent questionis, faciunt in iudicium evocari: aut literas ipsas ad futuras trahunt controversias, quae non

a. executi. b. Later. sub Innoc. III. c. 47. c. & alius si- bi iudicibus deputati.

dum fuerant tempore impetrationis exorta: seu quaquam super uno negotio, vel etiam malitiosè super pluribus personalibus actionibus, quae sub uno iudice possent tractari commodius, per varias literas coram diversis iudicibus trahunt, ut laboribus fatigatus & sumptibus, vel compellatur componere, vel cedere iuri suo: aut reus auctorem eodem tempore ad diversa loca, vel indeterminatè ad villam, quae commune cum pluribus ejusdem provinciae villis habet vocabulum, citari procurat, ut dum non comparuerit excommunicetur quasi contumax, & sic eum à sua intentione repellat: eandem literarum commodo careat a, & adversariis in moderatis expensis ac damnis, quae propter hoc eos pertulisse confiterit, condemnentur.

DE CONSVETVDINE.

CAP. I.

Consuetudo inferens gravamen ecclesis, debet iudicis officio tolli, hoc dicit secundum intellectum magis singularem.

Gregorius in Registro. b

Consuetudines, quae ecclesiis gravamen inducere dignoscuntur, nostra nos decet consideratione remittere.

CAP. II.

Ex consuetudine potest introduci alius sine solemnitas, per quam sine apprehensione reali transferatur possessio rei absentis. h. d. & est casus singulari, secundum Abbatem. Scul.

Innocentius III. Archiepiscopo & cap. Lugdunensi.

Ex literis: [1 & infra.] Si verò aliquis possessiones aliquas claustris, vel aliis religiosis locis, in bona [valitudine:] vel ultima [voluntate] pro suorum vult remedio peccatorum conferre: hanc conferendi formam esse proponis, quòd in huiusmodi donationibus modicum terrae consuevit in manu accipere, vel in extremitate a pallii manu pra lata ecclesiae sustinetur, aut super altare ponendum sub testimonio videndum & audientium [sub dicta forma,] quae scotatio vulgariter appellatur: [2 & infra.] Discre. vestrae mandamus: quatenus donationes eorum, quae sub obtentu consuetudinis claustris, ecclesiis vel quibuslibet locis religiosis pie conferuntur, etiam sunt collata, faciatis irrevocabiler observari, cum huiusmodi signum, quòd scotatio dicitur, non tam facta donationis, quam tradita possessionis sit evidens argumentum.

[1. Quae tu nobis, frater Archiepiscopo, destinasti intelleximus manifestè, quòd regnum Daciae, quantum ad ea quae ad jus fori contingunt, consuetudinibus suis, & institutionibus Regum suorum omnino regatur: Unde nullum usum testamentorum illius provinciae hominibus contingit habere, qui alibi in ultimis de eadem voluntatibus secundum legalem observantiam custoditur.]

[2. Verum quia huiusmodi donatio malitiosè à quibusdam cavillatoribus sicut asserta impeditur, à nobis humiliter postulasti: ne lucra religiosa & ecclesiae quibus multa possessiones sub scotatione huiusmodi sunt collata, ab aliquibus possint vel debeant temerè perturbari, paternam devotum sollicitudine providere. Nolentes igitur ut tales constitutiones, quae diuturnitas temporis, ut assertis, observantur, & usus consuetudinis approbatae hactenus retinuit: temeritate qualibet infirmetur.]

a. addè generaliter de altibus que inferunt rescriptum. l. 1. c. si contra ius vel util. pub. b. lib. 1. epist. 84. ad Felicem Episcopum Messanensem, & cap. 1. eod. tit. in 1. compil. c. Cap. 1. eod. tit. in 3. compil. d. in quibusdam recentioribus ista, scilicet male, meo iudicio, vel in extremitate pallii manu pra latae ecclesiae, &c.

CAP. III.

Non valet consuetudo, ut in causis ecclesiasticis dictum populi pro sententia teneatur.

Idem Episcopo Pictaviensi. a

Ad nostram audientiam b noveris pervenisse, quod in tua diocesi etiam in causis ecclesiasticis consuetudo minus rationabilis habeatur, quod cum aliqua causa tractatur ibidem, & allegationibus & querelis utriusque partis auditis a presentibus literatis & illiteratis, sapientibus & insipientibus, quid juris sit queritur, & quod illi dicaverint, vel aliquis eorum (presentium consilio requisito) pro sententia teneatur. Nos igitur attendentes, quod consuetudo, qua canonicis obviat institutis, nullius debet esse momenti, cum sententia non suo iudice lata nullam obtineat firmitatem: ut in causis ecclesiasticis subjectorum tuorum postquam tibi de meritis eorum confiderit, sententiam proferre valeas, sicut ordo postulat rationis, auctoritate tibi presentium (praemissa consuetudine non obstante) concedimus facultatem. d

CAP. IV.

Consuetudo non potest operari, ut clericus non Episcopus possit exercere ea, quae sunt reservata ordini episcopali: & est castus nota. Abbas.

Idem L. vicario nostro e. apud Constantinopolim constituto.

Quanto f de benignitate [1 & 7.] Pervenit sane ad audientiam nostram, quod quidam simplices sacerdotes apud Constantinopolim ea sacramenta praesumunt fidelibus exhibere, quae ab Apostolorum tempore fuerunt solis pontificibus reservata, ut est sacramentum confirmationis, quod christinando renatas soli debent Episcopi per manus impositionem conferre, ad excusandas exculationes in peccatis: solum consuetudinem praetendentes, [2 & 7.] Di. t. mandamus, ne talia de cetero sua temeritate praesumant: quae licet non sint a fidelibus contemnenda, tutius tamen est ea sine periculo ex necessitate (quae legem non g. habet) omittere, quam ut ab his quibus ea conferre non licet, ex temeritate (quae lege damnatur) non sine gravi periculo inaniter conferantur: cum umbra quadam ostendatur in opere, veritas autem non subeat in effectu.

[1 Sed. Ap. locum obtines celsorem, tanto tibi est sollicitus procurandum, ut se talem eidem exhibeas in negotiis peragendis, non declinans ad dextram vel ad sinistram, quod non minus re quam nomine tuos Apostolicas gerere comprobent.]

[2 Cum disturnitas temporis peccata non minuat, sed auget, quae tanto graviora existunt, quanto infelicem animam diutius detinent alligatam. Volentes igitur hac & alia, quae oculis divina maiestati offendunt, de agro domino extirpari.]

CAP. V.

Non valet consuetudo per quam interditi sententia violatur.

Idem decano & cap. Cenomaniensi. h

Um inter i vos ex una parte, & canonicos sancti Petri decuria ex altera, super eo, quod dicti canonici generale interdictum ab Episcopo vestro, vel a vobis in civitate Cenomaniensi positum non servabant, questio k vertebatur, [1 & 7.] Procurator vero ipsorum proposuit, quod ipsa ecclesia sancti Petri a prima fundatione libera exiit & exempta: & de consuetudine anedicta in generali etiam interdicto licitum erat eis, pulsatis campanis alta voce interdictis & excom-

a al. Parisiensi. al. Pataviensi. b Ca. 1. eod. tit. in 3. compil. c Text. est in l. 2. in glo. magna, & ibi Cy. C. qua sit len. consuet. & in l. nemo alieno. in glo. temporalis. ff. de reg. iuris. d Liberam facultatem. e Idem Lucio vicario, &c. f Cap. 3. eod. tit. in 3. compil. g Ius. ff. de consuet. & in l. non solum. s. fin. ff. de ex. tut. h al. Idem N. Decano, &c. i Cap. 4. eod. tit. in 3. col. k Vertebatur.

municatis exclusis divina officia celebrare. Nos igitur cognito, quod ex tali consuetudine, si qua foret, diffunderetur nervus ecclesiasticae disciplinae, ipsam de consensu fratrum nostrorum duximus irritandam.

[1 Ut utraq. pars eandem causam sine debito terminaret, suum nuncium ad se. ap. destinavit. partibus ergo in nostra presentia constituta, per procuratores idoneos eis audientiam praerogativa liberam & benignam. Et quidem ecclesia vestra proposuit procurator, quod cum Cenomaniensi ecclesia suo loco & tempore praerogativa seculari potestate interdito velut supponere civitatem ecclesiae beati Petri de curia, tanquam suo capiti membrum non coarctari, campanis pulsatis, aperte januis divina officia celebrare alii essentibus non obstitit. Cum autem ven. F. n. Hostien. Episc. tunc in partibus illa legationis officio fungeretur, idem canonicus ad eum presentiam accedentes suam ei super hoc querimoniam exponere curaverunt, quae partibus convocatis, & rationibus utriusque partis diligenter auditis & cogitis: cum pari ecclesiae sancti Petri per privilegia sedis Apostolica non posset ostendere se munitam, uni ei firmiter constaret, quod ex superiora potius ad hoc, quam ex causa rationabilis duceretur, sententia luer deservit, quod cum in civitate Cenomaniensi positum esse interdictionem, illud eadem ecclesia non servaret, vinculo quoque excommunicationis ac poena ordinis ac beneficii eos supponens, qui suo discreto sententia resistendum. Postmodum vero cum propter quosdam excessus seculari potestati tunc Cenomaniensi civitas supponeretur ecclesiastico interdito: & ipsi canonici sancti Petri denunciatum fuisse, ut a divinum celebrantibus cessarent, & observarent sicut alta ipsius civitatis ecclesiae interdictionem, ipsi maiorem temeritatem sua auidacia adiungentes, cum majori solemnitate suum sunt officium exsecuti, venire contra legiti sententiam non verentes.]

CAP. VI.

In attribuentis officii nova dignitate, servatur consuetudo vicinarum civitatum, quae si diversa fuerit, servatur magis rationalis, & alii non praesumunt.

Idem Episcopo Helensi.

Um olim a Londonensibus Episcopus nostris auribus intinuasit, quod in sua ecclesia propulerat statum praetentorem, nos eius precibus inclinati, ei licentiam concessimus praetentorem huiusmodi ordinandi, dummodo in conferendis sibi redditibus nulli inferretur praedictum, statuentes ut praetentor taliter institutus, in sessionibus processionalibus, & aliis illam haberet in Londonensi ecclesia dignitatem, quam habent alii praetentores in aliis ecclesiis Anglicanis: [1 & 7.] Quocirca mandamus quatenus, si secundum diversas consuetudines locorum, diversas habere noveris praetentores in Anglicanis ecclesiis dignitates, iam dictum praetentorem illam habere iusticias in Londonen. ecclesia dignitatem, eaq. manere contentum, quam (rationabilibus & ad probatis consuetudinibus ecclesiae sibi) sine praedictio alieno poterit obtinere.

[1 Postmodum autem nostris fuit auribus intimatum, quod ipse etiam Episcopus de sil. G. in eadem ecclesia instituisse praetentorem, quod tamen a nobis fuerat de prelibata dignitate statutum, biennio iam elapso ex eo non curavit. Quapropter tibi dedimus in mandatis, ut illud, sublato cujuslibet contradicenti & appelli obstaculo, exequi non postponeres. contradicentes per consensu ecclesiae compescendo. Noviter vero dil. fil. decanus & quidam alii personatus habentes in ecclesia memorata suam nobis transfere querelam: quod cum per ecclesiam Anglicanam consuetudines eorum, cum sint variae & repugnantes, convenire simul in unam, si qua noviter est instituta in ecclesia London. praetentor, non contentus quod habere potest sine praedictio aliorum, occasione literarum nostrarum, quosdam ipsius decani & aliorum personatus eadem dignitate ecclesiae sibi nititur in praedictum eorum agere.]

CAP. VII.

Non potest induci ex consuetudine, ut quis possit dimittere

a Cap. 1. eod. tit. in 3. comp.

dignita-

apud quem sine superioris licentia, vel ut possit electus administrare, nisi habita confirmatione à superiore.

Idem conventus Corbiciensis monasterii. a. Venerabilis b. frater noster Episcopus Hoffien. & L. sanctæ crucis Presbyter cardin. in partibus Alemannia legationis officio fungerent, inventum Abbatem de monasterio Herimionen. quod ad Rom. eccles. noscitur pertinere nullo mediante, ad monasterium Corbici. quod est etiam Rom. eccles. speciale, temeritate propria migrasse: licentia illud deserendi, vel confirmatione nobis, vel ab ipsi, qui vices nostras in illis partibus tunc gerebant, nec habitam, nec petita: & 7. Postmodum autem nuntius ejus ad defensionem ipsius generalis illius terz consuetudinem allegavit.

Cum igitur hæc non tam consuetudo, quam corruptela merito sit censenda, quæ profecto sacris est canonibus inimica, ipsam mandamus de cætero non servari. c.

CAP. VIII.

De consuetudine potest induci, quod una ecclesia de gremio alterius tenetur sibi prelatum eligere. Es consuetudo est optima legum interpreti.

Idem decano [Salabriensi. A.] Arehidiacon. & magistro P. Penetelcano. [Papiensi. d.]

Um dilectus e. filius Guil. Andren. ecclesie monachus, qui pro clerico ejusdem ecclesie se gerbat, & G. procurator monasterii Karofen. super jure eligendi Abbatem in Andren. monasterio, & ejusdem electione in nostra presentia ad invicem litigarent, idem Guil. electionem suam à fratribus Andren. ecclesie concorditer celebratam, auctoritate Apostolica petiit confirmari, adferens tam de jure communi, quam de privilegio speciali eis ab Alex. Papa concessio. & à nobis postmodum confirmato, liberam eligendi auctoritatem ad eosdem fratres tantummodo pertinere. [1 & 7.] Dicitur verò procurator proposuit ex adverso, quod cum olim ad petitionem patronorum ecclesie à f. Morien. Episcopo fuerit constitutum, quod si prelati locus divino munere ad eod pallaret, ut prior, aut Abbas constitueretur ibidem, electio ejus penes fratres ejusdem loci, & capitulum Karofen. penderet, & obtentu hujusmodi statuti sic fuerit longè retrò actis temporibus observatum, ut monasterio Andren. vacante, Andren. fratres in Karofen. capitulo aliquem de gremio monasterii Karofen. sibi eligerent in Abbatem: electio prædicti G. tam contra statuti tenorem, quam etiam contra consuetudinem approbatam (quæ optima est legum interpretis) minus canonice attentata, merito cassari debebat: [2 & 7.] Quia nobis constituit electionem ipsam à suspensio, & de suspensio etiam celebratam, eam iustitia cassavimus exigente: Ceterum cum prædictum statutum ita sane posse intelligi, quod per illud nec juri communi, nec privilegio derogetur: ut videlicet ad suspectos fratres electio spectet Abbatibus, & ad Karofen. capitulum confirmatio: mandamus quatenus si ex parte Karofen. conventui talis fuerit consuetudo probata, quæ juri communi præjudicet, in hac parte vos secundum illam decernatis electionem Andren. Abbatibus de cætero faciendam, alioquin Andren. monachis jus eligendi Abbatem adjudicare curetis: ut sic de cætero liberam habeant facultatem de gremio ecclesie suæ vel etiam aliunde per electionem canonicam eligendi personam

a. alia: Idem conventus & Corbiciensis monasterio. b. Ca. 6. est. tit. in 3. coropul. c. Vide lrem non novam. C. de jud. & ibi Per. de bel. Cy. Barto. & l. 2. C. qua sit long. consuetudo. d. al. Salabriensi. e. Cap. 7. eod. tit. in 3. coropul. f. Mo. 1100.

idoneam in Abbatem presentandam Karofen. capitulo, ut ab eo (si fuerit canonica) confirmetur.

[1 Nam de jure communi omnis congregatio monachorum eligere sibi debet Abbatem: & in ejusdem Alex. privilegio continetur, ut obente monasterii Andren. Abbate nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia proponatur, nisi quem fratres vel eorum pars consensu saniorum secundum Deum & beati Benedicti regulam duxerint eligendum, à nobis quoque prædictis fratribus assignatum esse concessum, ut licitum sit eisdem cum ecclesiam suam Abbate vacare contigerit, personam idoneam de gremio ejusdem ecclesie, vel alium per regularem electionem sibi præficere in pastorem Karofen. monasterii presentandam, ut ab ipso confirmationem accipiat, & reverentiam quam ei debet impendat.]

[2 Et mandari fratribus Andren. ut juxta quod est habitum obtinuerunt, procederent ad electionem Abbatibus: & infra. Hæc igitur & alia quæ coram nobis utrimque fuerunt proposita perspicaciter intellexit.]

CAP. IX.

Capitulum sine Episcopo statuta, seu consuetudines novas facere, vel antiquas immutare non potest.

Honorius III. a Papiensi capitulo.

Um consuetudinis ususque longavi non sit levis auctoritas, & plerumque discordiam pariat novitates. Auctoritate vobis presentium inhibemus, ne absque Episcopi vestri consensu immutetis ecclesie vestre constitutiones & consuetudines approbatas, vel novas etiam inducat. Si quas forte fecistis, irritas decernentes.

CAP. X.

Non valet consuetudo, per quam quis inducitur ad peccandum, vel bona propria dissipandum.

Idem majori & Burgen. de Rupella.

EX parte vestra fuit propositum, quod cum in patria vestra servata sint hæcenus dux consuetudines abusive, una quod si indigena vel extraneus prodigalitate vitio vel incuria, seu quocunque casu alio dissipaverit vel amiserit bona sua, bona uxoris suæ, tam mobilia, quam immobilia pro sua voluntate libito alienat. [1 & 7.] Et quod si vir ducat uxorem, quæ sine conjugii violata committat adulterium, nihilominus ipsa medietatem omnium bonorum, quæ fuerit vir adeptus, impudenter exigit, & improbe apprehendit: quæ potius privanda esset omnibus viri bonis: [2 & 7.] Tenore presentium declaramus, vos non teneri ad hujusmodi consuetudines observandas.

[1 Quare sit interdum, ut viro defuncto mulier remaneat indotata, & superstitis filii extreme subjaceant incommodi pauperum. Alia quoque consuetudo est non impariter reprobanda.]

[2 Quare super his vobis per ap. se. procederi humiliter postulamus. Nos igitur saluti & utilitati vestra consulerem cupientes.]

CAP. XI.

Consuetudo non derogat juri naturali, seu divino, cujus transgressio peccatum inducit: nec posterius, nisi sit rationalis & præscripta.

Gregorius IX.

Um tantò sint graviora peccata, quanto diutius infelicem animam detinent alligatam, nemo sane mentis intelligit naturali juri (cujus transgressio periculum salutis inducit) quacunque consuetudine (quæ dicenda est verius in hac parte corruptela) posse aliquatenus derogari. Licet etiam longævæ consuetudinis non sit vilis auctoritas, non tamen est usque adeo valitura, ut vel juri positivo debeat præjudicium generare, nisi fuerit rationalis, & legitime sit præscripta.

a Papiensi leg. b arbitrio, vide text. in l. Labes ait. 3. ff. de pat. & Bart. in extra. ad reprimendum. c Vide B. Thom. xv. 2. q. 97. art. 2. & De Statum lib. 1. de just. & jur. q. 7. art. 21.